

RÅD TILL KONSTMODELLER

och

ER SOM ANLITAR OSS

En konstmodell poserar, som regel naken, för konstnärer, konststudenter och kursdeltagare i ateljéer, konstskolor och studieförbund. Det handlar om teckning, måleri eller skulptur, med ställningar från kroki ner emot 20 sekunder eller rentav i rörelse, till timmar, dagar eller rentav veckor.

Många "vanliga" människor imponeras av, eller har svårt att förstå hur man kan tänka sig att visa sig naken inför människor man inte känner. Den detaljen känns sällan särskilt märkbar efter första arbetstillfället. Yrkets utmaningar visar sig på flera andra sätt.

Du ska vara omklädd och beredd att börja på utsatt tid. Skulle du få förhinder på grund av sjukdom eller annat, så ring återbud omgående, antingen till skolan eller till berörd lärare. Se till att få hans telefonnummer vid bokning. När du jobbat ett tag, har du säkert skaffat dig ett eget kontaktnät med modeller, som du träffar ute på skolorna. Man kan utbyta erfarenheter och tipsa varandra om jobb.

När det gäller kroki eller andra enstaka arbetstillfällen, där modellen är utbytbar, kan det vara smidigt att själv med hjälp av sitt kontaktnät skaffa en ersättare, särskilt om du måste ringa återbud efter skoltid eller under helger.

Om du erbjuds ett flerdagars- eller rentav flerveckorsprojekt där samma modell krävs, t ex vid skulptur eller måleri, så tala om ifall du inte säkert vet att du kan ställa upp hela tiden. Sjukdom eller andra oförutsedda händelser kan man naturligtvis inte gardera sig mot.

Så småningom lär du dig vad du kan klara av och orkar med. Om du ska ha samma ställning hela dagen och kanske flera dagar efter varandra, acceptera då inga krångliga och krävande ställningar. Konstmodellens yrke är både tufft och krävande på många sätt. Det händer saker i kroppen, även när du är stilla, som måste kompenseras i pauserna för att du ska må bra. Var därför noga med att ta dina raster.

Den manliga modellen är minsann inte naken! Det ansågs kanske alltför avancerat inför kvinnliga teknare år 1918.

Arbetstider och villkor

I Stockholm och på andra platser är en modellektion 35 minuter, och man står då på podiet hela tiden. Rasterna är inte betalda. Enligt "göteborgsvarianten" är arbetspassen 20 minuter med 10 minuters betald rast mellan. Modellerna tycks nöjda med sina respektive system, men dessa gör det svårt att jämföra löner skolorna emellan.

Har du samma ställning hela dagen (8 lektionstimmar eller mer dvs 6 klocktimmar) ska du kunna ta en 20 minuters rast både på för- och eftermiddagen.

Eftersom det inte växer konstmodeller på träd, har man ett ganska gott förhandlingsläge. Tacka hellre nej än att ta ett jobb med usla villkor. Säg också till varför, så att skolan får reda på att de måste bättra sig. Genom att ställa krav hjälper vi varandra!

Exempel på "förhandlingslösningar":

- Ersättning för reskostnader (biljett eller milkostnad för bil) om du måste resa längre än en vanlig lokaltrafikresa.
- Ersättning för (en del av) restiden, om den blir väldigt stor i jämförelse med arbetstiden.
- Fri lunch. Blir det köer i samband med servering bör modeller gå före.
- Kost och logi, om du ska stanna över på annan ort.

Det går inte alltid att hålla ett strikt rastschema eftersom lärarna ibland har genomgångar med eleverna. Detta kan innebära att raster blir förlängda för din del. Vid kroki, där du hela tiden byter ställning, kanske man inte alltid håller de precisa intervallerna med 20-minuters pass, 10 minuters rast osv.

Jobba inte in raster för att t ex få en längre lunchrast, i varje fall inte om du har en stående eller någon annan krävande ställning. Under ett pass med samma ställning är det bra att släppa positionen ett ögonblick och röra lätt på sig, så att eventuella spänningar och tryck lossnar. Under rasterna är det bra att varva vila och rörelse. (Har man en sittande / liggande ställning, behöver man röra sig. Har man en stående behöver man snarare sitta eller ligga för att vila.) På lunchen kan det vara bra med en promenad i fria luften.

Det kan kännas tungt framåt slutet av dagen om du har en krävande ställning. Prova då att stå t. ex i 10 minuter med 5 minuters rast. Det kan göra underverk.

Välja ställningar

Välj ställning beroende på hur länge du ska stå, sitta eller ligga. En ställning som känns bekväm först, kan bli väldigt jobbig efter 5, 10 eller 20 minuter. Man lär sig med tiden hur svår ställning man kan ta för det antal minuter / timmar som önskas. Det ska vara intressant att teckna / måla / skulptera, samtidigt som du själv orkar med. Att stå eller sitta så bekvämt som möjligt blir tyvärr ofta trist och oinspirerande för konstnärerna.

Om du ska ha en ställning under flera pass så hjälper läraren dig att markera var du har fötterna, med maskeringstejp eller ritkol. Svårare är att minnas resten av ställningen, exakt hur man hade huvud, armar och överkropp. Läraren och ibland eleverna kan hjälpa dig.

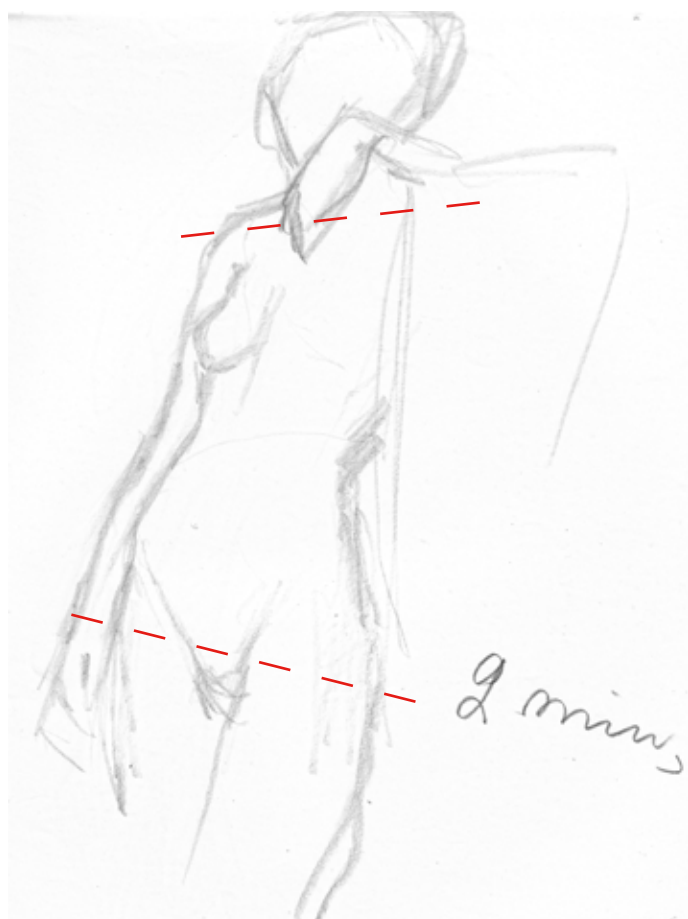
Den kanske mest klassiska ställningen är kontrapost, vilket innebär att man står och hänger på ena höften istället för att stå i givakt med tyngdpunkten jämnt fördelad på båda benen. Höften man hänger på skjuts upp, och axelpartiet kompenseras med motsatt lutning – se teckningen här intill. Egentligen är det ju kontrapost som är det naturliga sättet att stå, förutom att man helst ”byter ben” istället för att stå på samma ben under längre tid. Att stå i en och samma kontrapost under tre veckor för en skulpturkurs, är jobbigt. Vissa får ont i fötterna, andra känner det som att höftkulan ska tränga ut ur kroppen.

Att vrida sig gör också att det uppstår intressanta linjer och riktningar. Men det är oftast inte ”onaturliga”, akrobatiska ställningar som efterfrågas, utan snarare en naturlig människokropp i naturliga positioner.

Är det kroki med korta ställningar (ner till 20 sekunder eller rentav i rörelse) kan det vara svårt att komma på fler ställningar efter ett tag. För den som tecknar räcker det med en liten förändring för att det ska bli en helt ny utmaning.

Benen ihop eller isär, ena foten framför den andra, stå med ena hälen lutad mot den andra vristen... Ena handen på höften, eller båda - på samma eller varsin höft. En hand bakom nacken, båda bakom nacken, om det är en kort ställning kan man frysa en tänkt rörelse, som att man hejdar sig mitt i ett spjutkast - sånt orkar man inte särskilt länge, dock. Sträcka sig uppåt som om man försökte nå taket, böja sig neråt som om man skulle plocka upp något.

Man kan sitta på podiet, på låg pall, på högre pall, på stol. Med benen i kors, åt ena sidan, luta sig med armbågarna på knäna, skraddarställning, rakt uppsträckt på knä... Klassiska skulpturer eller målningar

I kontrapost lutar höftpartiet, när benet man lägger tyngden på skjuter upp den sidans höft. Axelpartiet kompenseras med lutning åt motsatt håll.

kan ge inspiration, liksom typiska poser från jeansreklam, affischer för filmer eller artister. Kanske klassiskt manliga poser om man är kvinna.

Ofta finns ett kvastskäft el dyl som rekvisita, det kan fungera som vandringsstav, kungligt standar, spjut, kvast, räfsa, spett... Även andra föremål går att använda. Hålla en hink, låtsas vattna en blomma, låtsas vrida ur, hänga tvätt, drapera en del av kroppen à la antik skulptur.

- Podiet ska vara rymligt, minst 180 x 180 cm. Det ska också vara stadigt, modellen ska kunna stå på hela ytan utan att det tippas. Vridbara skulpturpodier kan vara mindre, men minst 120 x 120 cm. Har podiet hjul, ska dessa gå att låsa.

- Liggunderlag el dyl, för isolering, för att göra det mjukare och minska påfrestningen på ben och leder. Ett rent lakan eller handduk att sitta eller ligga på.

- Två vertikalt monterade, flyttbara infravärmeaggregat.

- Timer. Om skolan inte har någon, kan man använda mobilens timer - med flygplansläge inställt, så att ingen ringer. Modell och lärare kommer överens om vem som sköter tidtagning.

- Omklädningsrummet ska vara ett eget rum, inte en toalett eller ett förråd. Skyddat från insyn, med dörr som går att låsa från insidan. Ett låsbart skåp – annars får man ta med plånbok och andra värdesaker till ateljén. (Helst) tillgång till säng eller brits.

Arbetsmiljö

De flesta skolor är måna om sina modeller och värnar om vår miljö och välbefinnande. Är du missnöjd med något, så tala med lärare eller annan personal. De brukar vara lyhörda för förslag och idéer. KYO:s regler om krav på arbetsmiljön kanske inte uppfylls till 100% på alla skolor, men såhär lyder de:

- Temperaturen i ateljé och omklädnings-/vilrum ska vara minst 20°C.

- Dörrar och fönster ska vara dragfria och skyddade från insyn. De ska hållas stängda under arbetet. Vädra snabbt i pausens början.

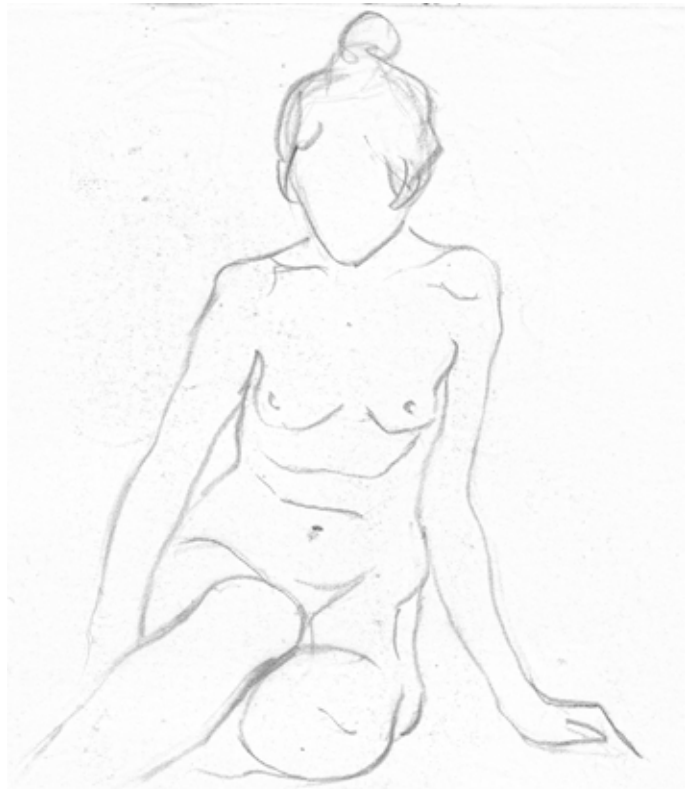
- Lokalerna ska vara rena och välstädade. Podiet är modellens fredade zon. Där får ingen gå med skor. Andra ska röra sig försiktigt nära podiet.

- Om läraren måste vidröra modellen ska hen säga till innan. Om podiet är vridbart (vid skulptur) ska den som ska vrida podiet komma framifrån, vrida försiktigt och alltid medurs.

Vad är en bra modell?

”En bra modell står still”. Det är förstås en grundförutsättning, men ska man bli bra och uppskattad, ska man välja ställningar som är inspirerande och intressanta för dem som tecknar, målar eller skulpterar. Och må bra i sitt jobb – en modell som lider gynnar varken sig själv eller dem hen står modell för.

När Art college i Göteborg skulle flytta dök ett par maskinskrivna, ihopäftade A4-ark upp: ”Råd till en konstskolemodell, speciellt om du är ny”. Innehållet var så bra att vi i Kyo bestämde oss för att uppdatera texten och göra den tillgänglig digitalt. Frågan är vem vi har att tacka. Under ursprungsdokumentet står det Kerstin Carlsson. Kyo nämns, så det är efter 1982, men troligen innan det blev standard att skriva på dator. Om någon vet; hör av er!

Krokierna i denna nya version är hämtade ur ett skissblock från 1918. Konstnären är Viola Wahlstedt, mormor till mig – KYO:s sekreterare. Hon var 16 år gammal och gick antingen på Althins målarskola eller på Tekniska skolan – nuvarande Konstfack. Senare samma år, innan hon fyllt 17, började hon på konstakademin, som enda flicka och flera år yngre än de andra.

Hennes konstnärsvana blev dock kort – Viola blev journalist, startade handelsträdgård och blev sedermera mest känd som barnboksförfattare.

KYO är en ideell förening för yrkesverksamma konstmodeller

Kyo är en kontaktyta för kollegor i ett annars ensamt yrke. Vi förmedlar modelljobb, bevakar arbetsvillkor och löner. Bli medlem du också, du som är konstmodell!

info@kyo.se

www.kyo.se

073-72 20 746